

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА ТАБЕЛА

Дефиниције ставки платног биланса усаглашене су са Системом националних рачуна и смерницама Међународног монетарног фонда.

II. ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ

Платни биланс Републике Србије (BPM5)

Платни биланс се израђује у складу с методологијом Међународног монетарног фонда BPM5 (Balance of Payments Manual, Fifth edition, IMF, 1993). Подаци се објављују на месечном и годишњем нивоу, у милионима евра. Трансакције се из оригиналних валута прерачунавају у извештајну валуту применом званичних средњих курсева Народне банке Србије (НБС) на дан трансакције. Основни извори података за израду платног биланса су: Републички завод за статистику и извештаји који се достављају НБС. У стандардној презентацији компоненте платног биланса су класификоване на текуће трансакције и капитално-финансијске трансакције. У оквиру текућих трансакција посебно су исказане ставке: роба, услуге, доходак и текући трансфери. Извор податка о оствареном извозу и увозу робе је царинска декларација. Извоз и увоз робе се, у складу с методологијом BPM5, прилагођавају по основу обухвата и по основу вредновања применом коефицијента 3,1% који је утврдио РЗС. Подаци о вредности извоза и увоза услуга добијају се из статистике платног промета са иностранством који се обавља преко банака и Народне банке Србије. Потцењене вредности регистрованог девизног прилива и/или одлива од услуга се процењују и укључују у податак. Код услуга превоза робе расходи су увећани за део трошкова транспорта и осигурања за увоз робе који су извршили нерезиденти. Рачун дохотка укључује наплате и плаћања по основу плата запослених, камата на кредите и дохотка по основу инвестиција. Основни извори података представљају подаци платног промета са иностранством који се обавља преко банака и Народне банке Србије и директно извештавање. Текући трансфери приказују укупну вредност дознака, нето девизни прилив у складу са Законом о платном промету на територији Србије, званичну помоћ и остале текуће трансфере. Основни извор података представљају извештаји платног промета са иностранством. Прилив дознака увећан је за процену нерегистрованих дознака применом утврђене методе НБС. Капитални рачун укључује прилив/одлив новца од стране миграната по основу личних трансфера, као и прибављање/давање непроизводне и нефинансијске имовине. Основни извори података представљају евиденција платног промета са иностранством и РЗС. У финансијском рачуну обухваћене су: стране директне инвестиције, портфолио инвестиције, остале инвестиције и промене девизних резерви.

Директне инвестиције представљају улагања којим власник стиче најмање 10% власништва и обухватају улагања нерезидената у резидентна правна лица, улагање резидената у нерезидентна правна лица, и продају и куповину непокретности у земљи, односно иностранству. У директна улагања укључена су улагања у новцу и роби, реинвестирана добит и међукомпанијска задуживања. Основни извори података су извештаји платног промета са иностранством, директни извештаји, извештаји о кредитно-финансијским трансакцијама и РЗС. Портфолио инвестиције прикупљају се из статистике платног промета са иностранством који се обавља преко банака. Портфолио улагања чине улагања у: (а) улагања у власнички капитал до 10%, (б) дужничке хартије од вредности и (в) финансијске деривате. Остале инвестиције обухватају све финансијске трансакције које се не могу класификовати као директна или портфолио улагања. У табели „Платни биланс Републике Србије, 1997-2006 (ВРМ5)“ остале инвестиције приказане су кроз ставке: Средњорочни и дугорочни кредити, Кредити дати иностранству, Краткорочни кредити и депозити, Остало и Банке. Средњорочни и дугорочни кредити укључује податке о ефективном коришћењу и отплатама главнице кредита према иностранству (укључујући повлачење и отплате кредита ММФ, као и превремене отплате главнице и камата). Краткорочни кредити дати иностранству обухватају податке о одливу по основу давања кредита нерезидентима, као и отплате по основу ових кредита. Краткорочни кредити и депозити укључују податке по кредитима са роком отплате до годину дана, као и краткорочне робне кредите по основу текућег увоза нафте и гаса. Ставка Остало обухвата: авансе по основу извоза и увоза робе, лоро чекове, пораст нове девизне штедње (искључујући ефекат међувалутних промена за период 2001-2006), плаћене обавезе по основу старе девизне штедње и остало. Ставка Банке обухвата промене девизних резерви банака искључујући ефекат међувалутних промена (за период 2001-2006). У табели „Платни биланс Републике Србије, 2007-2011 (ВРМ5)“ остале инвестиције приказане су кроз ставке: трговински кредити, финансијски кредити, готов новац и депозити и остала актива/пасива. Трговински кредити (одобрени у иностранство и примљени из иностранства) представљају разлику између физичке размене робе и наплате и плаћања по том основу. Финансијски кредити обухватају краткорочне (са роком отплате до годину дана) и дугорочне кредите (са роком отплате преко годину дана) одобрене иностранству (актива) и коришћене из иностранства (пасива). Готов новац и депозити се односе на податке о промени девизне активе и пасиве у банкама (без међувалутних промена). Дospelе, а неизвршене или унапред плаћене обавезе по основу отплате главнице и камате евидентирају се у ставкама остала актива/пасива. Средства резерви укључују промене девизних резерви Народне банке Србије у посматраном периоду из којих су искључени утицаји међувалутних промена и промена цена злата и хартија од вредности. Грешке и пропусти представљају резидуалну категорију. У периоду 1997-2000. овом ставком били су обухваћени краткорочни трговински кредити, међувалутне промене и стандардне грешке и пропусти.

Платни биланс Републике Србије (ВРМ6)

Платни биланс се израђује у складу са методологијом Међународног монетарног фонда ВРМ6 (*Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition, IMF, 2009*). Подаци се објављују на месечном и годишњем нивоу, у милионима евра и милионима долара.

Трансакције се из оригиналних валута прерачунавају у извештајну валуту применом званичних средњих курсева Народне банке Србије (НБС) на дан трансакције. Основни извори података за израду платног биланса су: извештаји који се достављају НБС и подаци Републичког завода за статистику (РЗС).

У стандардној презентацији компоненте платног биланса су класификоване на текуће трансакције, капиталне и финансијске трансакције.

У оквиру текућих трансакција посебно су исказане ставке: роба, услуге, примарни доходак и секундарни доходак. Називи и дефиниција трансакција текућег рачуна су усклађени са ставкама из система националних рачуна (*SNA 2008* и *ESA 2010*). Извор податка о оствареном извозу и увозу робе је царинска декларација и извештаји који се достављају НБС. У извозу и увозу робе, сагласно методологији ВРМ6 приказује се само роба која је променила власништво. Подаци спољне трговине прилагођавају се по основу обухвата (куповина ради препродаје, роба без царинске декларације и слично) и по основу класификације (циф/фоб прилагођавање - применом коефицијента 3,1% који је утврдио РЗС). Подаци о вредности извоза и увоза услуга добијају се из статистике платног промета са иностранством који се обавља преко банака и Народне банке Србије. Потцењене вредности регистрованог девизног прилива и/или одлива од услуга се процењују и укључују у податак (транспорт, туризам). Финансијске услуге укључују и индиректно мерене финансијске услуге (ФИСИМ).

Рачун примарног дохотка укључује наплате и плаћања по основу накнада за запослене и дохотка по основу инвестиција (директних, портфолио и осталих инвестиција). Доходак по основу директних инвестиција обухвата укупну добит правних лица, односно дивиденду и реинвестирану добит. Из дохотка по основу инвестиција искључују се вредност индиректно мерених финансијских услуга (ФИСИМ) које се укључују у трговину услугама. Основни извори података представљају подаци платног промета са иностранством који се обавља преко банака и НБС, извештаји о кредитно-финансијским трансакцијама и директно извештавање.

У секундарном дохотку приказани су текући трансфери владиног и осталог сектора. Основни извор података представљају извештаји платног промета са иностранством, РЗС и извештаји осталих организационих јединица НБС. Прилив дознака увећан је за процену нерегистрованих дознака применом утврђене методе НБС.

Капитални рачун укључује прилив/одлив по основу прибављања непроизводне и нефинансијске имовине, као и остале капиталне трансфере. Основни извори података представљају евиденција платног промета са иностранством.

Сагласно методологији *ВРМ6* у оквиру финансијског рачуна ставке су исказане по принцип актива-пасива (обавезе). Повећање активе/обавеза се приказује са позитивним предзнаком, док се смањење приказује са негативним. Нето вредност ставки се добија као разлика активе и обавеза. У финансијском рачуну посебно су приказане: директне инвестиције, портфолио инвестиције, финансијски деривати, остале инвестиције и девизне резерве.

Директне инвестиције представљају улагања којим власник стиче најмање 10% власништва и обухватају улагања у власнички капитал (укључујући реинвестирану добит) и дужничке инструменте (међукомпанијски кредити). У директна улагања укључена су улагања у новцу и стварима. Основни извори података су извештаји платног промета са иностранством, директни извештаји, извештаји о кредитно-финансијским трансакцијама и РЗС.

Портфолио улагања чине улагања у: власничке хартије од вредности којима се стиче мање од 10% власништва и дужничке хартије од вредности. Подаци о портфолио инвестицијама прикупљају се из статистике платног промета са иностранством који се обавља преко банака и НБС и Централног регистра, депо и клиринг хартија од вредности.

У оквиру финансијских деривата обухваћене су трансакције свих сектора овим финансијским инструментима изузев НБС (које се налазе у девизним резервама). Трансакције по основу финансијских деривата третирају се одвојено од вредности основног посла са којим су повезани, а који се исказује под припадајућом категоријом.

Остале инвестиције обухватају све финансијске трансакције које се не могу класификовати као директне инвестиције, портфолио инвестиције, финансијски деривати или девизне резерве и укључују: остали власнички капитал, готов новац и депозите, кредите, програме осигурања и пензија и стандардизоване гаранцијске програме, трговинске кредите и авансе, остала потраживања/дуговања и алокацију специјалних права вучења (СПВ).

Остали власнички капитал представљају власничка улагања до 10% у правна лица која нису акционарска друштва. Готов новац и депозити обухвата готовину и депозите без међувалутних промена. Кредити обухватају краткорочне (са роком отплате до годину дана) и дугорочне кредите (са роком отплате преко годину дана) одобрене иностранству (актива) и коришћене из иностранства (обавезе). Извор података представљају директни извештаји о кредитно-финансијским трансакцијама који се достављају НБС. У оквиру ставке програми осигурања и пензија и стандардизовани гаранцијски програми обухваћене су техничке резерве неживотног осигурања, права на животно осигурање и ренту, право на пензију, потраживања пензијских фондова од друштава за управљање пензијским фондовима и право на непензијске фондове, као и резервације потраживања по стандардизованим гаранцијама. Краткорочни трговински кредити се процењују на основу података о физичком кретању робе и наплате/плаћања по том основу, док се податак о дугорочним трговинским кредитима добија из директних извештаја о кредитно-

финансијским трансакцијама. Дospelе, а неизвршене или унапред плаћене обавезе, осим оних који су укључени у трговинске кредит и авансе, евидентирају се у ставкама остала потраживања/дуговања. Алокација специјалних права вучења приказује обавезе чланова ММФ по основу алокације специјалних права вучења.

Девизне резерви укључују промене девизних резерви Народне банке Србије у посматраном периоду из којих су искључени утицаји међувалутних промена и промена цена злата и хартија од вредности.

Грешке и пропусти представљају резидуалну категорију (разлика између приказаних финансијских трансакција и трансакција текућег и капиталног рачуна).